

Felek

*A C-147/03. sz. ügyben,
az EK 226. cikk alapján kötelezettségszegés megállapítása iránt a Bírósághoz 2003. március 31-én
az Európai Közösségek Bizottsága (képviselik: W. Bogensberger és D. Martin, meghatalmazotti
minőségben, kézbesítési cím: Luxemburg)
felperesnek
támogatja:
a Finn Köztársaság (képviselik: A. Guimaraes-Purokoski és T. Pynnä, meghatalmazotti
minőségben, kézbesítési cím: Luxemburg),
beavatkozó
és
az Osztrák Köztársaság (képviselik: H. Dossi, E. Riedl, meghatalmazotti minőségben, valamint C.
Ruhs és H. Kasparovsky, tanácsadói minőségben, kézbesítési cím: Luxemburg)
alperes ellen
benyújtott keresete tárgyában
A BÍRÓSÁG (második tanács),
tagjai: R. Silva de Lapuerta, a második tanács elnökének feladatait is ellátó ötödik tanács elnöke,
a második tanács elnökeként is eljárva, C. Gulmann, J. Makarczyk (előadó), P. Kris és J. Klučka,
bírák,
főtanácsnok: F. G. Jacobs,
hivatalvezető: M.-F. Contet hivatalvezető,
tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2004. november 25-i tárgyalásra,
a főtanácsnok indítványának a 2005. január 20-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,
meghozta a következő
Ítéletet*

Az ítélet indoklása

1. Keresetével az Európai Közösségek Bizottsága annak megállapítását kéri a Bíróságtól, hogy mivel nem tette meg a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy a más tagállamban szerzett középiskolai bizonyítvánnyal rendelkezők az osztrák középiskolai bizonyítvánnyal rendelkezőkkel azonos feltételek mellett juthassanak be az osztrák főiskolai és egyetemi oktatásba, az Osztrák Köztársaság nem teljesítette az EK 12., 149., és 150. cikkből eredő kötelezettségeit.

Jogi háttér

A közösségi jog

2. Az EK 3. cikk (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

*A 2. cikkben foglaltak megvalósítása céljából a Közösség tevékenysége - e szerződés rendelkezései és az abban meghatározott ütemezés szerint - a következőket foglalja magában:
[...]*

q) hozzájárulás a minőségi oktatáshoz és szakképzéshez, valamint a tagállamok kultúrájának virágzásához.

3. Az EK 12. cikk első mondata a következőképpen rendelkezik:

E szerződés alkalmazási körében és az abban foglalt különös rendelkezések sérelme nélkül, tilos az állampolgárság alapján történő bármely megkülönböztetés.

4. Az EK 149. cikk szerint:

(1) A Közösség a tagállamok közötti együttműködés ösztönzésével és szükség esetén tevékenységük támogatásával és kiegészítésével hozzájárul a minőségi oktatás fejlesztéséhez, ugyanakkor teljes mértékben tiszteletben tartja a tagállamoknak az oktatás tartalmára és szervezeti felépítésére vonatkozó hatáskörét, valamint kulturális és nyelvi sokszínűségüket.

(2) A Közösség fellépésének célja:

[...]

- a diákok és a tanárok mobilitásának ösztönzése, többek között az oklevelek és résztanulmányok tanulmányi célú elismerésének ösztönzésével;

[...]

(3) A Közösség és a tagállamok erősítik az együttműködést harmadik országokkal és az oktatás területén hatáskörrel rendelkező nemzetközi szervezetekkel, különösen az Európa Tanáccsal.

[...]

5. Végül, az EK 150. cikk szerint:

(1) A Közösség olyan szakképzési politikát folytat, amely támogatja és kiegészíti a tagállamok ezirányú tevékenységét, ugyanakkor teljes mértékben tiszteletben tartja a tagállamoknak a szakképzés tartalmára és szervezeti felépítésére vonatkozó hatáskörét.

(2) A Közösség fellépésének célja:

[...]

- a szakképzésbe történő bejutás megkönnyítése, továbbá az oktatók és a szakképzésben részt vevők, különösen a fiatalok mobilitásának ösztönzése;

[...]

A nemzeti szabályozás

6. Az egyetemi tanulmányokról szóló törvény (Universitäts-Studiengesetz, a továbbiakban: UniStG) 36. §-a, mely az egyetemi tanulmányok folytatására jogosító különleges képesítés (Besondere Universitätsreife) címet viseli, a következőképpen rendelkezik:

(1) Az egyetemi tanulmányok folytatására jogosító általános képesítés mellett igazolni kell az egyetemi tanulmányok folytatására jogosító képesítést igazoló oklevelet kiállító államban fennálló szakirányú különleges felvételi követelményeket, beleértve a felvételre való közvetlen jogosultságot.

(2) Az Ausztriában kiállított érettségi bizonyítványok esetén arról a felvételi vizsgához szükséges kiegészítő vizsgáról van szó, amelynek letételét az Universitätsberechtungsverordnung [egyetemi felvételi szabályzat] a felvétel előtt előírja.

(3) Amennyiben az Ausztriában választott szak a képesítést kiállító államban nem indul, az adott államban létező és az Ausztriában választott szakhoz szakmailag a leginkább hasonló szak felvételi követelményeit kell teljesíteni.

(4) A szövetségi miniszter rendeletben kijelölheti azokat, akiknek az egyetemre való bejutáshoz szükséges képesítése az Ausztriával fennálló szoros személyi kötődése vagy az Osztrák Köztársaság megbízásából végzett tevékenysége alapján az egyetemi tanulmányok folytatására jogosító különleges képesítés fennálltának megállapítása céljából Ausztriában kiállítottak tekintendő.

(5) Az egyetemre való bejutáshoz szükséges általános képesítés meglétének bizonyítására benyújtott oklevél alapján a rektor, tekintettel a választott szakra, megvizsgálja az egyetemi tanulmányok folytatására jogosító különleges képesítés fennálltát.

A pert megelőző eljárás

7. A Bizottság 1999. november 9-én felszólító levelet intézett az Osztrák Köztársasághoz, amelyben kifejtette álláspontját, mely szerint az UniStG 36. §-a ellentétes az EK 12., 149. és 150. cikkel. Felszólította az Osztrák Köztársaságot, hogy két hónapon belül tegye meg észrevételeit.

8. Az Osztrák Köztársaság erre a felszólító levélre 2000. január 3-i levelével válaszolt.

9. 2001. január 29-én a Bizottság egy kiegészítő felszólító levelet közölt az osztrák hatóságokkal, amelyre az 2001. április 3-i levelével válaszolt.

10. Mivel az Osztrák Köztársaság válaszait nem tartotta kielégítőnek, a Bizottság 2002. január 17-én indokolással ellátott véleményt adott, azzal a felszólítással, hogy a vélemény kézbesítésétől számított két hónapos határidőn belül tegye meg a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy a más tagállamban szerzett középiskolai bizonyítvánnyal rendelkezők az osztrák középiskolai végzettséget igazoló bizonyítvánnyal rendelkezőkkel azonos feltételek mellett juthassanak be az osztrák főiskolai és egyetemi oktatásba.

11. Mivel a Bizottság az osztrák kormány 2002. március 22-i válaszát nem tartotta kielégítőnek, a jelen keresetet terjesztette elő.

12. A Bíróság elnökének 2003. szeptember 17-i végzésével megengedték a Finn Köztársaságnak az eljárásban beavatkozóként való részvételét a Bizottság kérelmeinek támogatójaként.

A szóbeli szakasz újbóli megnyitása iránti kérelemről

13. 2005. február 8-án kelt, a Bíróság Hivatalához 2005. február 15-én érkezett beadványában az Osztrák Köztársaság kérte a szóbeli szakasz újbóli megnyitását. Kérelmét olyan médiajelentésekre alapozta, amelyeket a szóbeli szakasz lezárása után hoztak nyilvánosságra. Ezek szerint öt német tartomány a 2005/2006-os év téli szemeszterére 500 eurós tandíjat tervez bevezetni. E tandíjak bevezetése aláásná az osztrák felsőoktatásba való bejutásra vonatkozó szabályozás céljait.

14. A szóbeli szakasz újbóli megnyitása ezen kívül lehetővé tenné a főtanácsnok indítványának megvitatását is.

15. E tekintetben elég arra emlékeztetni, hogy sem a Bíróság eljárási szabályzata, sem pedig alapokmánya nem teszi lehetővé, hogy a felek észrevételeket tegyenek válaszként a főtanácsnok indítványra (lásd például a C-17/98. sz. Emesa Sugar ügyben 2000. február 4-én hozott végzés [EBHT 2000., I-665. o.] 2. pontját).

16. Másrészt az Osztrák Köztársaság által a szóbeli szakasz újbóli megnyitásának alátámasztására előadott indok tekintetében arra kell utalni, hogy a Bíróság eljárási szabályzata 61. cikkének megfelelően a Bíróság hivatalból, a főtanácsnok javaslatára vagy a felek kérelmére is elrendelheti a szóbeli eljárás újbóli megnyitását az eljárási szabályzat 61. cikkének megfelelően, ha úgy véli, hogy a tényállás nincs kellően feltárva, vagy ha azt olyan érv alapján kellene eldönteni, amely nem került megvitatásra a felek között (lásd többek között a C-209/01. sz. Schilling és Fleck-Schilling ügyben 2003. november 13-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-13389. o.] 19. pontját és a C-30/02. sz. Recheio - Cash & Carry ügyben 2004. június 17-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-6051. o.] 12. pontját).

17. Mivel a jelen ügy egyik fenti esetnek sem felel meg, a Bíróság szerint nem szükséges a szóbeli szakasz újbóli megnyitásának elrendelése.

Az elfogadhatóságról

A felek érvei

18. Az osztrák kormány elfogadhatatlannak tartja a keresetet, mivel a Bizottság a pert megelőző eljárás és a jelen kereset benyújtása között megváltoztatta az eljárás tárgyát. A Bizottság ugyanis a keresetlevélben azt adta elő, hogy az eljárás nem a középiskolai bizonyítványok - az osztrák hatóságok eljárása szerinti - tanulmányi célú elismeréséről szól, az indokolással ellátott véleményben az eljárás tárgyát mindazonáltal úgy határozta meg, hogy az a más tagállamban szerzett középiskolai bizonyítványok tanulmányi célú elismeréséről és tulajdonosaik egyetemi, illetve főiskolai oktatásba való bejutásáról szóló osztrák jogszabályi előírásoknak a közösségi joggal való összeegyeztethetőségének kérdéséről szól.

19. Másodlagosan az Osztrák Köztársaság arra hivatkozik, hogy az a kereseti jogalap, amely az osztrák hatóságoknak az UniStG 36. §-ának (4) bekezdéséből eredő rendeletalkotási jogosultságára vonatkozik, elfogadhatatlan, mert erre vonatkozó érvelését a Bizottság először a keresetlevélben terjesztette elő.

20. Válaszában a Bizottság kifejti, hogy az Osztrák Köztársaság ellen kezdeményezett eljárás tárgya a pert megelőző eljárás és a jelen kereset benyújtása között változatlan maradt. Különösen az Osztrák Köztársaságnak címzett kiegészítő felszólító levélben ragaszkodott ahhoz, hogy az eljárás tárgyát kizárólag azon osztrák jogszabályoknak az EK-Szerződéssel való összeegyeztethetősége képezi, amelyek a más tagállamban szerzett középiskolai bizonyítványok tulajdonosainak a felsőoktatásba való bejutását szabályozzák, az oklevelek tanulmányi célú elismerése nem.

21. Az UniStG 36. §-ának (4) bekezdésére való hivatkozással a Bizottság nem kívánt új kifogást előterjeszteni. Csak arra akarta a Bíróság figyelmét felhívni, hogy ez a rendelkezés, amely más tagállamok állampolgárainak közvetett hátrányos megkülönböztetéséhez vezet, egy hasonló, állampolgárság alapján történő közvetlen hátrányos megkülönböztetést alkalmazó szabályozást váltott fel. Ezzel nem terjesztett elő új kifogást, csak azt mutatta be, hogy noha elfogadja az Osztrák Köztársaság azon érvét, miszerint az UniStG 36. §-a nem okoz közvetlen hátrányos megkülönböztetést, mindazonáltal ez a rendelkezés igenis rejtett hátrányos megkülönböztetéshez vezet.

A Bíróság álláspontja

22. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint pert megelőző eljárásnak az a célja, hogy az illető tagállam számára egyrészt alkalmat biztosítson a közösségi jogból eredő kötelezettségei teljesítésére, másrészt pedig a Bizottság által megfogalmazott kifogások elleni védekezése alapjául szolgáló jogalapjai hatékony érvényesítésére (lásd különösen a C-152/98. sz. Bizottság kontra Hollandia ügyben 2001. május 10-én hozott ítéletének [EBHT 2001., I-3463. o.] 23. pontját, a C-439/99. sz. Bizottság kontra Olaszország ügyben 2002. január 15-én hozott ítéletének [EBHT 2002., I-305. o.] 10. pontját és a C-185/00. sz. Bizottság kontra Finnország ügyben 2003. november 27-én hozott ítéletének [EBHT 2003., I-14189. o.] 79. pontját).

23. Ennek következtében a Bizottság által az érintett tagállamnak címzett felszólító levél és azt követően az indokolással ellátott vélemény behatárolják az eljárás tárgyát, amely később nem terjeszthető ki. Ennek megfelelően az indokolással ellátott véleményt és a keresetet ugyanazokra a kifogásokra kell alapítani (lásd többek között a C-191/95. sz. Bizottság kontra Németország ügyben 1998. szeptember 29-én hozott ítélet [EBHT 1998., I-5449. o.] 55. pontját, a C-139/00. sz. Bizottság kontra Spanyolország ügyben 2002. július 11-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-6407. o.] 18. pontját és a fent hivatkozott Bizottság kontra Finnország ügyben hozott ítélet 80. pontját).

24. Ez a követelmény mindazonáltal nem terjedhet odáig, hogy minden esetben teljesen azonosan kelljen kifejtetni a kifogásokat a felszólító levélben, az indokolással ellátott vélemény rendelkező részében és a keresetlevélben foglalt kérelmeket, amennyiben az eljárásnak az indokolással ellátott véleményben meghatározott tárgyát nem terjesztik ki vagy nem változtatják meg (lásd különösen a fent hivatkozott Bizottság kontra Németország ügyben hozott ítélet 56. pontját, a Bizottság kontra Spanyolország ügyben hozott ítélet 19. pontját és a Bizottság kontra Finnország ügyben hozott ítélet 81. pontját).

25. Meg kell állapítani, hogy a Bizottság a jelen ügyben nem változtatta meg az eljárás tárgyát a pert megelőző eljárás és a peres eljárás között. A keresetlevélben ugyanis ugyanazokat a kifogásokat érvényesítette, mint mindkét felszólító levélben és az indokolással ellátott véleményben. Így tehát az Osztrák Köztársaságnak szabályszerűen tudomására hozták a közösségi jog Bizottság által feltételezett megsértésének mibenlétét, amely pontosan a más tagállamban szerzett középiskolai bizonyítvánnyal rendelkező végzősök osztrák egyetemi és főiskolai oktatásba való bejutásának feltételeit érintette.

26. Az UniStG 36. §-ának (4) bekezdésével kapcsolatos kifogás tekintetében a Bizottság egyértelműen utalt arra, hogy ezt a rendelkezést csak annak bem utatására ismertette, hogy ez a bekezdés egy hasonló, közvetlenül hátrányosan megkülönböztető rendelkezést váltott fel. Ezért tehát ebben az esetben nincs szó új kifogásról.

27. Így tehát a Bizottság keresetlevelében nem változtatta meg vagy terjesztette ki a jogvita tárgyát; a keresete ezért elfogadható.

Az ügy érdeméről

A közösségi jog hatályáról

A felek érvei

28. A Bizottság azon az állásponton van, hogy az UniStG 36. §-ában megvalósuló hátrányos megkülönböztetés csak az osztrák egyetemi és főiskolai oktatásba való bejutás feltételeire vonatkozik, és szerinte ez a kérdés az EK-Szerződés tárgyi hatálya alá tartozik.

29. A Bizottsághoz hasonlóan a Finn Köztársaság is úgy véli, hogy a kereset csak az egy másik tagállamban szerzett bizonyítvány tulajdonosainak az osztrák felsőoktatásba való bejutására vonatkozik, és a bizonyítványok tanulmányi célú elismerésének kérdését nem érinti.

30. Az Osztrák Köztársaság véleménye szerint az UniStG 36. §-a az osztrák egyetemekre való bejutás szempontjából szabályozza a középiskolai bizonyítványok elismerését. Mindazonáltal előadja, hogy a bizonyítványok tanulmányi célú elismerése a felsőfokú tanulmányok illetve más oktatás megkezdése vagy folytatása tekintetében nem esik az EK-Szerződés hatálya alá.

A Bíróság álláspontja

31. Az EK 12. cikk (1) bekezdése szerint a szerződés alkalmazási körében és az abban foglalt különös rendelkezések sérelme nélkül, tilos az állampolgárság alapján történő bármely megkülönböztetés.

32. Mint a Bíróság korábban már a C-293/83. sz. Gravier-ügyben 1985. február 13-án hozott ítéletének (EBHT 1985., 593. o.) 25. pontjában kifejtette, a szakképzéshez való bejutás feltételei az EK-Szerződés hatálya alá tartoznak (lásd a C-65/03. sz. Bizottság kontra Belgium ügyben 2004. július 1-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-6427. o.] 25. pontját is).

33. Az ítélezési gyakorlatból továbbá az következik, hogy mind a főiskolai mind pedig az egyetemi tanulmányok szakképzést jelentenek (lásd a 86/24. sz. Blaziot-ügyben 1988. február 2-án hozott ítélet [EBHT 1988., 379. o.] 15-20. pontjait) és a 42/87. sz. Bizottság kontra Belgium ügyben 1988. szeptember 27-én hozott ítélet [EBHT 1988., 5445. o.] 7. és 8. pontjait).

34. A jelen ügyben az UniStG 36. §-a az osztrák egyetemi vagy főiskolai oktatásba való bejutás feltételeit állapítja meg. Ehhez előírja, hogy a más tagállamban szerzett középiskolai bizonyítvány tulajdonosainak nem csak a főiskolai és egyetemi oktatásba való bejutás általános feltételeinek kell megfelelniük, hanem ezt meghaladóan azt is bizonyítaniuk kell, hogy az ezen bizonyítványokat kiállító állam által felállított, a választott szakképzésbe való bejutás különös feltételeinek is megfelelnek, és amellyel az ezen tanulmányokhoz való közvetlen hozzáférésre vonatkozó jogot megalapozzák.

35. Ilyen körülmények között a vitatott rendelkezést az EK-Szerződés, különös tekintettel az EK 12. cikkben foglalt állampolgárság alapján történő hátrányos megkülönböztetés tilalmára, alapján kell megvizsgálni.

A közösségi jog megsértésére alapított jogalapról

A felek érvei

36. A Bizottság előadja, hogy az EK 12. cikkben lefektetett egyenlő bánásmódhoz való jog, a hatékony érvényesülés hiányának terhe mellett, szükségszerűen magába foglalja egy másik tagállamban szerzett, egyenértékűnek elismert bizonyítvány tulajdonosának azt a jogát, hogy ne kelljen olyan feltételeket teljesítenie, amelyeket azok, akik bizonyítványukat Ausztriában szereztek, és ugyanazokat a főiskolai vagy egyetemi tanulmányokat szeretnék folytatni, nem kötelesek teljesíteni.

37. Az UniStG 36. §-a szerint azonban egy másik tagállamban szerzett középiskolai bizonyítvány tulajdonosának bizonyos osztrák főiskolai vagy egyetemi tanulmányokhoz való hozzáférése olyan feltételtől függ, amelyet az osztrák középiskolai bizonyítványok tulajdonosainak nem kell teljesíteniük.

38. A Bizottság álláspontja szerint ez a feltétel közvetett hátrányos megkülönböztetést jelent, amely noha azokat az osztrák állampolgárokat is érinti, akik a középiskolai bizonyítványt egy másik tagállamban szereztek, mégis más tagállamok állampolgárait hátrányosabban befolyásolja, mint az osztrák állampolgárokat.

39. A Bizottsággal egyezően a Finn Köztársaság is összeegyeztethetetlennek tartja az UniStG 36. §-ában foglalt, az osztrák középiskolai bizonyítvánnyal rendelkezőket nem érintő feltételt a közösségi joggal és különösen az EK 12. cikkel.

40. Az Osztrák Köztársaság vitatja a Bizottság azon értékelését, miszerint Ausztriában a felsőoktatásba való bejutás egy két részből álló eljárás alapján történik, amelynek során az első lépcsőben a középiskolai végzettséget igazoló bizonyítványokat egyenértékűnek ismerik el és egy második lépcsőben további feltételeket vizsgálnak. Ténylegesen az osztrák egyetemekre való bejutáshoz az egyetemi tanulmányok folytatására való általános és különös képesítést kell igazolni, és az egyetemi tanulmányok folytatására jogosító képesítés tanulmányi célú elismerésén kívül nem szabnak további feltételeket.

A Bíróság álláspontja

41. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából következik, hogy az egyenlő bánásmód elve megtiltja nemcsak az állampolgárságon alapuló nyílt megkülönböztetést, hanem a megkülönböztetés minden rejtett formáját is, amelyek a megkülönböztetés más ismérve alkalmazásával, voltaképpen azonos eredményre vezetnek (lásd többek között a C-152/73. sz. Sotgiu-ügyben 1974. február 12-én hozott ítélet [EBHT 1974., 153. o.] 11. pontját, a fent hivatkozott Bizottság kontra Belgium ügyben 2004. július 1-én hozott ítélet 28. pontját és a C-209/03. sz. Bidar-ügyben 2005. március 15-én hozott ítélet [az EBHT-ban még nem tették közzé] 51. pontját).

42. A jelen ügyben a nemzeti jogszabályok előírják, hogy a végzősök, akik középiskolai bizonyítványukat nem Ausztriában, hanem egy másik tagállamban szerezték, és főiskolai vagy egyetemi tanulmányaikat az osztrák oktatási rendszer egy meghatározott oktatási szakán kívánják folytatni, nem csak ezt a bizonyítványt kötelesek bemutatni, hanem ezen felül kötelesek bizonyítani, hogy abban az államban, ahol bizonyítványukat szerezték, megfelelnek a főiskolai és egyetemi oktatáshoz való bejutás olyan feltételeinek, mint például sikeres felvételi vizsga letétele vagy a létszámkorlát által meghatározott legalacsonyabb tanulmányi szint elérése.

43. Ezáltal az UniStG 36. §-a nem csak azon diákok tekintetében vezet be eltérő elbánást, akik középiskolai bizonyítványukat egy az Osztrák Köztársaságon kívüli tagállamban szerezték, hanem ezen diákok között is - aszerint, hogy mely tagállamban szerezték középiskolai bizonyítványukat.

44. Az EK-Szerződés által a személyek szabad mozgása területén alapított jogok nem fejtik ki teljes hatásukat, ha valakit pusztán ezen jogok érvényesítése miatt büntetnek. Ez vonatkozik az EK 3. cikk (1) bekezdés q) pontjában és az EK 149. cikk (2) bekezdése második franciabekezdésében foglalt, a diákok és a tanárok mobilitásának ösztönzésére irányuló célokra is (lásd a C-224/98. sz. D'Hoop-ügyben 2002. július 11-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-6191. o.] 30-32. pontjait).

45. Egyebekben pedig az ítélkezési gyakorlat szerint az uniós polgárság célja, hogy a tagállamok állampolgárainak alapvető jogállása legyen, lehetővé téve az azonos helyzetben lévők számára, hogy állampolgárságuktól függetlenül és az e tekintetben kifejezetten előírt kivételek sérelme nélkül, ugyanabban a jogi bánásmódban részesüljenek (a C-184/99. sz. Grzelczyk-ügyben 2001. szeptember 20-án hozott ítélet [EBHT 2001., I-6193. o.] 31. pontja és a fent hivatkozott D'Hoop-ügyben hozott ítélet 28. pontja).

46. Ennek megfelelően meg kell állapítani, hogy középiskolai bizonyítványukat az Osztrák Köztársaságon kívüli tagállamban szerzőket a kérdéses rendelkezések hátrányosan különböztetik meg, mivel az egyenértékű osztrák bizonyítványok tulajdonosai eltérő feltételek mellett jogosultak az osztrák felsőoktatásba való bejutásra.

47. Így tehát, noha az UniStG 36. §-a különbségtétel nélkül alkalmazandó minden diákra, mégis alkalmas arra, hogy inkább a más tagállamok állampolgárait, mint az osztrák állampolgárokat érintse, és ezáltal az ezen rendelkezéssel bevezetett eltérő bánásmód közvetett hátrányos megkülönböztetéshez vezet.

48. Ezen eltérő bánásmód csak akkor igazolható, ha az érintett személyek állampolgárságától független, objektív szempontokon alapul és a nemzeti jog által jogszerűen megállapított célkitűzéssel arányos (lásd a C-274/96. sz. Bickel és Franz ügyben 1998. november 24-én hozott ítélet [EBHT 1998., I-7637. o.] 27. pontját és a fent hivatkozott D'Hoop-ügyben hozott ítélet 36. pontját).

A hátrányos megkülönböztetés igazolásáról

A felek érvei

- Az osztrák főiskolai és egyetemi oktatási rendszer egységességének biztosításán alapuló igazolásról

49. Az Osztrák Köztársaság előadja, hogy az EK 12. cikk alá tartozó eltérő bánásmód igazolása nem korlátozódik a közrendi, a közbiztonsági és a közegészségügyi okokra, és hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az állampolgárság alapján történő közvetett hátrányos megkülönböztetés eseteiben lehetőség van az igazolásra.

50. E vonatkozásban az Osztrák Köztársaság az osztrák oktatási rendszer egységességének megőrzésére hivatkozik. A Bíróság ítélkezési gyakorlatára való, analógia segítségével történő hivatkozással előadja, hogy ha nem venné figyelembe a származási ország bejutásra vonatkozó

feltételeit, akkor számolnia kellene azzal, hogy nagyszámú, más tagállamban szerzett középiskolai bizonyítvány tulajdonosa próbálkozna Ausztriában főiskolai vagy egyetemi tanulmányok folytatásával, amely szerkezeti, személyzeti és pénzügyi problémákhoz vezetne (lásd a C-158/96. sz. Kohll-ügyben 1998. április 28-án hozott ítélet [EBHT 1998., I-1931. o.] 41. pontját és a C-368/98. sz. Vandbraekel és társai ügyben 2001. július 12-én hozott ítélet [EBHT 2001., I-5363. o.] 47. pontját).

51. A Bizottság előadja, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint, különös tekintettel a C-15/69. sz. Ugliola-ügyben 1969. október 15-én hozott ítéletre (EBHT 1969., 363. o.) és a C-484/93. sz. Svensson és Gustavsson ügyben 1995. november 14-én hozott ítéletre (EBHT 1995., I-3955. o.), egy hátrányosan megkülönböztető intézkedést csak az EK-Szerződésben kifejezetten megjelölt, tehát közrendi, közbiztonsági és közegészségügyi okok igazolhatnak. Az Osztrák Köztársaság nem hivatkozott ilyen okokra.

52. Ezen kívül a közvetett hátrányos megkülönböztetésnek a Sotgiu-ügyben hozott ítélet szerinti fogalmát - azaz olyan hátrányos megkülönböztetés, amely noha egy semlegesnek tűnő tulajdonságra alapul, voltaképpen az állampolgárság alapján történő megkülönböztetéssel azonos eredményre vezet - a lényegétől fosztanánk meg, ha megengednénk, hogy az osztrák előírások az EK-Szerződésben kifejezetten megjelöltektől eltérő okok is igazolhassák.

53. A Bizottság véleménye szerint egyébként az UniStG 36. §-a mindenképpen megsértette az arányosság elvét.

- A közösségi joggal való visszaélés megakadályozásán alapuló igazolásról

54. Az Osztrák Köztársaság arra utal, hogy a Bíróság a 115/78. sz. Knoors-ügyben 1979. február 7-én hozott ítéletében (EBHT 1979., 399. o.) és a C-61/89. sz. Bouchoucha-ügyben 1990. október 3-án hozott ítéletében (EBHT 1990., I-3551. o.) megállapította, hogy egy tagállamnak jogos érdeke fűződhet annak megakadályozásához, hogy egyes állampolgárai a Szerződés által biztosított könnyítésekkel visszaélve kivonják magukat a nemzeti szakképzési előírások alkalmazása alól, és hogy a közösségi jog nem teszi lehetővé a nemzeti szakképzési előírások megkerülését.

55. Visszontválaszában a Bizottság előadja, hogy a Bíróság a C-436/00. sz. X és Y ügyben 2002. november 21-én hozott ítéletében (EBHT 2002., I-10829. o.) kifejtette, minden egyes esetben objektív feltételek alapján kell megvizsgálni, hogy visszaélésre vagy csalásra irányuló magatartás áll-e fenn, és hogy a személyek szabad mozgására irányuló jog gyakorlása önmagában véve még nem tekinthető visszaélésnek (lásd a Bíróság C-212/97. sz. Centros-ügyben 1999. március 9-én hozott ítéletét [EBHT 1999., I-1459. o.]).

- A nemzetközi szerződéseken alapuló igazolásról

56. Az Osztrák Köztársaság előadja, hogy az UniStG 36. §-a összhangban van az Európa Tanács keretein belül megkötött egyezményekkel, nevezetesen az egyetemi felvételre jogosító diplomák ekvivalenciájáról szóló 1953. december 11-i (az Európa Tanács szerződéseinek gyűjteménye, 15. szám, a továbbiakban: az 1953-as egyezmény), illetve a felsőoktatási képzéseknek az európai régióban történő elismeréséről szóló 1997. április 11-i egyezménnyel (az Európa Tanács szerződéseinek gyűjteménye, 165. szám, a továbbiakban: az 1997-es egyezmény).

57. A Bizottság emlékeztet arra, hogy az EK 307. cikk szerint az egyrésztől egy vagy több tagállam, másrésztől egy vagy több harmadik állam által egymás között a tagállam csatlakozását megelőzően kötött megállapodásokból eredő jogokat és kötelezettségeket a szerződés rendelkezései nem érintik. Amennyiben azonban ezek a megállapodások nem egyeztethetőek össze a szerződéssel, az érintett tagállam vagy tagállamok megteszik a megfelelő lépéseket a megállapított összeegyeztethetlenség kiküszöbölésére.

58. Utal továbbá arra az állandó ítélkezési gyakorlatra, amely szerint noha az EK 307. cikk megengedi a tagállamoknak, hogy harmadik állammal a csatlakozást megelőzően kötött megállapodásokból eredő kötelezettségeknek eleget tegyenek, azonban a közösségen belüli kapcsolatok során azokból eredő jogait nem gyakorolhatják (a C-473/93. sz. Bizottság kontra Luxemburg ügyben 1996. július 2-án hozott ítélet [EBHT 1996., I-3207. o.] 40. pontja).

59. A Bizottság szerint az Osztrák Köztársaság ezért nem hivatkozhat az 1953-as egyezményre. Az 1997-es egyezményre sem lehet hivatkozni, mivel ezt az Osztrák Köztársaság csatlakozása után kötötték.

A Bíróság álláspontja

- Az osztrák főiskolai és egyetemi oktatási rendszer egységességének biztosításán alapuló igazolásról

60. Emlékeztetni kell arra, hogy amint az a jelen ítélet 47. pontjában megállapításra került, az UniStG 36. §-a közvetett hátrányos megkülönböztetést alkalmaz, amennyiben alkalmas arra, hogy inkább a más tagállamok diákjait, mint az osztrák diákokat érintse. Ezt meghaladóan pedig a Bíróság előtti vitából kiderül, hogy az osztrák rendelkezések arra irányulnak, hogy a más tagállamban szerzett bizonyítványok tulajdonosainak a nemzeti egyetemekre való bejutását korlátozzák.

61. Mint azt a főtanácsnok is kifejtette indítványának 52. [helyesen: 53.] pontjában, az egyes szakokra való túljelentkezést olyan konkrét és nem hátrányosan megkülönböztető intézkedésekkel lehetne kezelni, mint amilyen a felvételi vizsga bevezetése vagy minimum tanulmányi átlag meghatározása, amely egyúttal az EK 12. cikkben foglaltakat is tiszteletben tartja.

62. Ezt meghaladóan meg kell állapítani, hogy az Osztrák Köztársaság által hivatkozott kockázatok nem csak az osztrák főiskolai vagy egyetemi oktatási rendszert fenyegetik, hanem más tagállamokra is érvényesek vagy érvényesek voltak. E tagállamok közé tartozik a Belga Királyság, amely hasonló korlátozásokat vezetett be, amelyeket a közösségi jog követelményeivel ellentétesnek nyilvánítottak (lásd a fent hivatkozott 2004. július 1-jei Bizottság kontra Belgium ügyben hozott ítéletet).

63. Ezen felül minden egyes esetben a személyek szabad mozgása alapelveinek kivételére hivatkozó nemzeti hatóságok feladata annak bizonyítása, hogy szabályozásuk a követendő cél tekintetében szükséges és arányos. A tagállam által érvényesíthető igazoló okok mellett kötelesek az általuk kibocsátott korlátozó intézkedések megfelelőségére és arányosságára vonatkozó vizsgálatot végezni, csakúgy, mint pontos adatokat szolgáltatni érveik alátámasztására (lásd e tekintetben a C-42/02. sz. Lindmann-ügyben 2003. november 13-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-13519. o.] 25. pontját és a C-8/02. sz. Leichtle-ügyben 2004. március 18-án hozott ítélet [EBHT 2004., I-2641. o.] 45. pontját).

64. A jelen ügyben az Osztrák Köztársaság a tárgyaláson csak arra hivatkozott, hogy az orvosi szak esetén a jelentkezők száma ötször annyi is lehet, mint a rendelkezésre álló helyek száma, amely az osztrák felsőoktatási rendszer pénzügyi egyensúlyát és ezzel magát a létét veszélyeztetné.

65. Hangsúlyozni kell, hogy nem terjesztettek a Bíróság elé becsléseket az egyéb szakok tekintetében, és hogy az Osztrák Köztársaság elismerte, hogy e tekintetben nem rendelkezik más számadatokkal. Az osztrák hatóságok egyébként elismerték a szóban forgó nemzeti rendelkezés alapvetően megelőző jellegét.

66. Így tehát meg kell állapítani, hogy az Osztrák Köztársaság nem bizonyította, hogy az UniStG 36. §-ának hiányában az osztrák oktatási rendszer léte általában és különösen a felsőoktatás egységességének biztosítása veszélyben lenne. A kérdéses rendelkezések ezért az EK-Szerződés céljaival összeegyeztethetetlenek.

- A közösségi joggal való visszaélés megakadályozásán alapuló igazolásról

67. Másodsorban az osztrák kormány olyan igazolásra hivatkozik, amely szerint szükséges, hogy a tagállamok a közösségi joggal való visszaélést megakadályozzák, hangsúlyozva, hogy egy tagállamnak jogos érdeke fűződhet annak megakadályozásához, hogy egyes állampolgárai a Szerződés által biztosított könnyítésekkel visszaélve kivonják magukat a nemzeti szakképzési előírások alkalmazása alól, és hogy a közösségi jog nem teszi lehetővé a nemzeti szakképzési előírások megkerülését.

68. Az ítélkezési gyakorlat szerint minden egyes esetben objektív feltételek alapján kell megvizsgálni, hogy visszaélésre vagy csalásra irányuló magatartás áll-e fenn (lásd a fent hivatkozott Centros-ítélet 24. és 25. pontját és az X és Y ügyben hozott ítélet 42. és 43. pontját).

69. Ezt meghaladóan emlékeztetni kell arra, hogy az EK 149. cikk (2) bekezdésének második franciabekezdése előírja, hogy a Közösség fellépésének célja a diákok és a tanárok mobilitásának ösztönzése, többek között az oklevelek és résztanulmányok tanulmányi célú elismerésének ösztönzésével. Az EK 150. cikk (2) bekezdésének harmadik franciabekezdése szerint a Közösség

fellépésének célja a szakképzésbe történő bejutás megkönnyítése, továbbá az oktatók és a szakképzésben részt vevők, különösen a fiatalok mobilitásának ösztönzése.

70. Ehhez csak azt kell megállapítani, hogy az Európai Unió egyik diákjának, aki középiskolai bizonyítványát nem az Osztrák Köztársaságban, hanem egy másik tagállamban szerezte, az osztrák főiskolai és egyetemi oktatásba az osztrák középiskolai bizonyítvánnyal rendelkezőkkel azonos feltételekkel történő bejutása a diákok EK-Szerződés által biztosított szabad mozgása elvének központi eleme és ezért önmagában nem jelentheti az e joggal való visszaélést.

- A nemzetközi szerződéseken alapuló igazolásról

71. Az Osztrák Köztársaság harmadszorban azt adja elő, hogy az UniStG 36. §-a összhangban áll az 1953-as egyezményrel és az 1997-es egyezményrel.

72. E tekintetben meg kell állapítani, hogy az EK 307. cikk szerint az egyrészről egy vagy több tagállam, másrészről egy vagy több harmadik állam által egymás között a csatlakozó államok esetében a csatlakozásukat megelőzően kötött megállapodásokból eredő jogokat és kötelezettségeket a szerződés rendelkezései nem érintik. Amennyiben azonban ezek a megállapodások nem egyeztethetőek össze a szerződéssel, az érintett tagállam vagy tagállamok megteszik a megfelelő lépéseket a megállapított összeegyeztethetlenség kiküszöbölésére.

73. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint noha az EK 307. cikk megengedi a tagállamoknak, hogy harmadik állammal a csatlakozást megelőzően kötött megállapodásokból eredő kötelezettségeknek eleget tegyenek, azonban a közösségen belüli kapcsolatok során azokból eredő jogait nem gyakorolhatják (lásd különösen a fent hivatkozott Bizottság kontra Luxemburg ügyben hozott ítélet 40. pontját és a C-203/03. sz. Bizottság kontra Ausztria ügyben 2005. február 1-jén hozott ítélet [az EBHT-ban még nem tették közzé] 57-59. pontját).

74. Ezért az Osztrák Köztársaság nem hivatkozhat igazolásként az 1953-as egyezményre és az Unióhoz történt csatlakozását követően kötött 1997-es egyezményre.

75. Következésképpen meg kell állapítani, hogy mivel nem tette meg a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy a más tagállamban szerzett középiskolai bizonyítvánnyal rendelkezők az osztrák középiskolai bizonyítvánnyal rendelkezőkkel azonos feltételek mellett juthassanak be az osztrák főiskolai és egyetemi oktatásba, az Osztrák Köztársaság nem teljesítette az EK 12., 149. és 150. cikkéből eredő kötelezettségeit.

A költségekről

76. Az eljárási szabályzat 69. cikkének 2. §-a alapján a pervesztes felet, ha a pernyertes fél ezt kérte, kötelezik a költségek viselésére. Az Osztrák Köztársaságot, mivel pervesztes lett, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell a költségek viselésére.

Rendelkező rész

A fenti indokok alapján, a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

- 1) Az Osztrák Köztársaság, mivel nem tette meg a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy a más tagállamban szerzett középiskolai bizonyítvánnyal rendelkezők az osztrák középiskolai bizonyítvánnyal rendelkezőkkel azonos feltételek mellett juthassanak be az osztrák főiskolai és egyetemi oktatásba, nem teljesítette az EK 12., 149. és 150. cikkéből eredő kötelezettségeit.*
- 2) A Bíróság az Osztrák Köztársaságot kötelezi a költségek viselésére.*